

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/29/2018
Identifikačné číslo spisu: 1014201092
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1014201092.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, právnej veci žalobcu: S. Z. S., bytom L. X, V, P. E., zastúpeného: V4 Legal, s.r.o. Tvrdého 783/4, Žilina, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti R. V., bytom K. XX, N., P. E., o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného č. 7406-4/2013-BA zo dňa 20. augusta 2013, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 20S/99/2014-230 zo dňa 27. októbra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 20S/99/2014-230 zo dňa 27. októbra 2017 z a m i e t a .

Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanému právo na náhradu trov kasačného konania 0%.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20S/99/2014-110 zo dňa 8. marca 2016 zrušil rozhodnutie žalovaného č. 7406-4/2013-BA podľa § 250j ods. 2 písm. c/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalobcovi priznal právo na náhradu trov konania voči žalovanému v celom rozsahu. Účastníkovi konania R. V. náhradu trov konania nepriznal.

2. Rozhodnutím číslo 7406-4/2013-BA zo dňa 20. augusta 2013 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán, odvolanie S. Z. S. zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Senica číslo 23222-1/2011-SE z 22. augusta 2011, potvrdila.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, ako orgán príslušný podľa ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodla podľa § 210 ods. 1 zákona o

sociálnom poistení v prvom stupni tak, že zamestnancovi S. Z. S. nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1. augusta 2010.

4. Krajský súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Vykonaným dokazovaním zistil, že zamestnávateľ Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, Sobotište 17, IČO: 45681848 prihlásil zamestnanca S. Z. S. do poistenia odo dňa 1. augusta 2010. Zamestnávateľ žalobcu R. V. s obchodným menom Adam Bochaňski - PROJEKT PLUS bol od 1. augusta 2010 držiteľom živnostenského oprávnenia na vykonávanie živnosti: vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti a reklamné a marketingové služby. Ako adresa miesta činnosti podniku zahraničnej osoby bolo určená SD. S. Z. S., ako zamestnanec bol na základe registračného formulára FO vedený v Registri poistencov Sociálnej poisťovne od 1. augusta 2010. Na základe pracovnej zmluvy vykonával reklamného a marketingového poradcu.

5. Z vykonaného dokazovania mal krajský súd za preukázané, že Sociálnej poisťovni bola doručená informácia z poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Varšava, že v posledných rokoch vznikli na území Slovenskej republiky firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku.

6. Sociálna poisťovňa, pobočka Senica oznámila zamestnávateľovi, že dňa 24. júna 2011 vykoná kontrolu zameranú na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Výzvu na vykonanie kontroly zamestnávateľ neprevzal v odbernej lehote a zásielka sa vrátila neprevzatá. Aj napriek tejto skutočnosti sa Sociálna poisťovňa, pobočka Senica pokúsila vykonať kontrolu v mieste sídla zamestnávateľa. Zistila, že na adrese podnikania 906 05 Sobotište 17, je len starý neobývaný domček. Z vyjadrenia Obecného úradu Sobotište vyplynulo, že podnikateľský subjekt Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS v obci nevykonáva žiadnu podnikateľskú činnosť a podľa dostupných informácií v minulosti takúto činnosť na území obce nevykonával, resp. nemal v obci zriadenú žiadnu prevádzku. Šetrením bolo zistené, že objekt na adrese Sobotište 17 bol zamestnávateľovi prenajatým avšak od 30. mája 2011 bol vlastníkom nehnuteľnosti odvolaný súhlas so sídlom živnostníka „Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS“ z čoho vyplýva, že bol prenájom nehnuteľnosti, v ktorej mal zamestnávateľ vedené sídlo spoločnosti zrušený. Na základe vykonanej kontroly sa nepodarilo preukázať, že zamestnávateľ pridieval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu, a že zamestnanci na území Slovenskej republiky prácu skutočne vykonávali. Pracovné zmluvy a ďalšie doklady potrebné ku kontrole odvodu poistného zamestnávateľ predložil až po vydaní rozhodnutí vo veci vzniku sociálneho poistenia. V pracovných zmluvách bol dojednaný pracovný pomer na kratší čas - 8 hodín mesačne, pričom zamestnanci mali priznanú mesačnú mzdu vo výške 30,- €. Sociálna poisťovňa, pobočka Senica následne v dňoch 21. septembra 2011 až 22. septembra 2011 vykonala kontrolu, ktorá však nebola zameraná na preukázanie reálneho výkonu činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území Slovenskej republiky, ale na odvod poistného na sociálne postenie za obdobie od 1. augusta 2010 do 30. júna 2011, ktorú pobočka sociálnej poisťovne vykonala v súlade s §242 a nasl. zákona o sociálnom poistení. Z protokolu č. 700-0710013511-AG02/11 o vykonaní kontroly odvodu poistného na sociálne poistenie vyplýva, že prerokovanie výsledkov uvedených v protokole sa zúčastnil splnomocnený zástupca zamestnávateľa, čo potvrdil svojim podpisom. Zamestnávateľ dňom, kedy Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, začala vykonávať kontrolu odvodu poistného na sociálne poistenie ukončil podnikateľskú činnosť. O prerokovaní predmetného protokolu bola vyhotovená zápisnica, ktorá bola tiež podpísaná splnomocneným zástupcom zamestnávateľa dňa 4. októbra 2011. Kontrolné zistenia vyplývajúce z kontroly odvodu poistného na sociálne poistenie nemajú však vplyv na posúdenie uplatniteľnej legislatívy v súlade so základným nariadením a vykonávacím nariadením.

7. Na základe výsledkov kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že účastník konania vykonával činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky, a preto nemohol byť poistený na území Slovenskej republiky podľa článku 11(3) (a) ani článku 13 (1) a článku 13 (3) základného nariadenia, čoho dôsledkom na sa neho nevzťahujú slovenské právne predpisy

sociálneho zabezpečenia.

8. Krajský súd vec posúdil podľa ustanovení § 177 a nasl. zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) a podľa §196 ods. 7 a § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení. Konštatoval, že preskúmané rozhodnutie je rozhodnutím odvolacieho orgánu o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu organizačnej zložky sociálnej poisťovne zo dňa 22. augusta 2011, v odôvodnení ktorého absentujú podstatné náležitosti vyžadované ustanovením § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení. Vo vzťahu k významu rozhodnutia neprimerane stručnom odôvodnení Sociálna poisťovňa, pobočka Senica neuviedla žiaden dôkaz potvrdzujúci prijatý záver o nedostatku vzniku účasti žalobcu na poistení a logicky ani spôsob jeho vyhodnotenia.

9. O odvolaní rozhodujúci žalovaný v odôvodnení svojho rozhodnutia síce popísal vnútroštátnu i medzinárodnú právnu úpravu posudzovaného nároku, obsah spolupráce s orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky i spôsob vykonávania šetrenia v tomto konkrétnom prípade, v konečnom dôsledku však svoje potvrdzujúce stanovisko zhrňujúco odôvodnil iba tým, že výsledkami kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že by žalobca na území Slovenskej republiky vykonával činnosť ako zamestnanec.

10. Žalovaný zrejme mal na mysli výsledok kontroly, ktorá mala byť vykonaná dňa 24. júna 2011, záznam o ktorej sa však v obsahu administratívneho spisu nenachádzal. Odhliadnuc už od tejto skutočnosti žalovaný v odôvodnení rozhodnutia neuviedol, ako v súvislosti so záverom o nepreukázaní reálneho výkonu práce žalobcom v roku 2010, majúcim pre rozhodnutie zásadný význam, vyhodnotil jednotlivé dôkazy a zistenia vykonané v nasledujúcich rokoch a týkajúce sa sídla a prevádzky zamestnávateľa žalobcu, či výsledku kontroly odvodov vykonanej v dňoch 21. až 22. septembra 2011, neuviedol, čím boli vyvrátené tvrdenia žalobcu o skutočnom výkone pracovnej činnosti podložené listinnými dôkazmi. Žalovaný tak podľa názoru krajského súdu neodstránil nedostatky odôvodnenia rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa, v súvislosti s čím bolo možné konštatovať, že hoci samotné parametre tvrdeného pracovného pomeru žalobcu (pracovná doba, mzda, vzdialenosť z miesta výkonu práce od bydliska žalobcu), v rozhodnutí správnych orgánov inak žiadnym spôsobom nezhodnotené, a zistenia správnych orgánov vzbudzujúcich pochybnosti o reálnom výkone pracovnej činnosti a naznačujú iný účel prihlásenia žalobcu do slovenského sociálneho systému, správne orgány to nezbavuje povinnosti vykonať relevantné dokazovanie a prijaté rozhodnutia odôvodniť v súlade s požiadavkami zákona.

11. Krajský súd z dôvodu nedostačujúceho zistenia skutkového stavu veci a súčasne z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov podľa § 191 ods. 1 písm. d/ a e/ OSP v spojení s § 194 ods. 1 SSP zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

12. V konaní úspešnému žalobcovi krajský súd priznal náhradu trov konania podľa § 167 ods. 1 SSP s tým, že o výške náhrady podľa §175 ods. 2 SSP bude rozhodnutí po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením.

13. O náhrade trov ďalšieho účastníka konania R. V. krajský súd rozhodol s poukazom na skutočnosť, že touto účastníkovi žiadne trovy nevznikli.

II.

10. Proti rozsudku správneho súdu podala žalovaná Sociálna poisťovňa, ústredie kasačnú sťažnosť pre nesprávne právne posúdenie veci podľa § 440 ods.1 písm. g/ a h/ SSP. Navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok zrušil a žalobu zamietol, alternatívne rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. V odôvodnení kasačnej sťažnosti poukázala na posudzovanie reálnej činnosti žalobcu, vychádzajúc nielen z Praktickej príručky ktorá má len odporúčací charakter. Praktická príručka je úradný dokument

odsúhlasený správnu komisiou. Uviedla, že vo svojich rozhodnutiach sa pridrižiava predovšetkým nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, čl. 1 ods. 1 písm. a/ a b/ a čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009. Splnenie kritérií registrovaného sídla je jedným z rozhodujúcich faktorov na určenie miesta výkonu činnosti a aj na posúdenie a určenie príslušnosti k právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Článok 14 (5a) vykonávacieho nariadenia v znení nariadenia Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012 vyžaduje splnenie určitých podmienok, t.j. na účely uplatňovania hlavy II základného nariadenia sa pod pojmom „registrované sídlo alebo miesto podnikania“ rozumie registrované sídlo lebo miesto podnikania zamestnávateľa a vy konávajúce funkcie jeho ústrednej správy. Miesto podnikania zamestnávateľa Sobotište 17, nebolo možné považovať za registrované miesto podnikania na účely hlavy II základného nariadenia, pretože tieto kritériá nespĺňa.

12. Ďalším podstatným kritériom pre určenie registrovaného sídla je aj miesto, kde je uzatvorená väčšina zmlúv s klientmi a miesto náboru zamestnancov. Registrovaným sídlom je taktiež aj sídlo, ktoré určuje politiku spoločnosti a prevádzkové záležitosti. V danom prípade však ku kontrole dôjsť nemohlo z dôvodu, že sídlom spoločnosti bol neobývaný dom a v neposlednom rade ku dňu 16. máj 2012 vlastník nehnuteľnosti, ktorej adresu mal zamestnávateľ zapísanú v živnostenskom registri ako miesto podnikania odvolal svoj súhlas so zápisom nehnuteľnosti ako sídla zamestnávateľa. Z uvedeného bolo zrejmé, že zamestnávateľ žalobcu nespĺňal v čase vydania prvostupňového rozhodnutia ani základné podmienky na určenie registrovaného sídla. Žalovaný a zhodne aj prvostupňový správny orgán tak zabezpečili všetky dôkazy, ktoré bolo možné objektívne vzhľadom na daný prípad z ich strany získať.

13. Pre úplnosť bolo poznamenané, že aj výkon prác musí byť reálny, čo je obsiahnuté priamo aj v článku 13 (3) základného nariadenia. Rovnaký názor v podobnom prípade zaujal naj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp.zn. 10Sžso/77/2015 zo dňa 22. júna 2016.

14. Pre správnu aplikáciu čl. 13 (3) základného nariadenia v danom prípade bolo vyriešenie základnej otázky, či zamestnanci na území Slovenskej republiky požívali status zamestnanca, kľúčové a vzhľadom k tomu bolo povinnosťou žalobcu predložiť alebo navrhnúť také dôkazy, ktorými by nespochybniteľným spôsobom preukázal, že na území Slovenskej republiky skutočne aj vykonával prácu dojednanú v pracovnej zmluve. Formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi zamestnancom a zamestnávateľom ešte nezakladá právo na aplikáciu čl. 13 (3) základného nariadenia. Uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca, čo vyplýva aj z rozsudku najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 7Sžso/30/2016 zo dňa 4. júla 2017.

15. Žalovaná taktiež namietala priznanie nároku na náhradu trov konania žalobcovi.

III.

16. Žalobca právne zastúpený V4 Legal, s.r.o. podal vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti s návrhom rozsudok krajského súdu potvrdiť.

17. S vyjadrením ku kasačnej sťažnosti plná moc udelená na kasačné konanie predložená nebola.

IV.

18. Podľa § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok účinný od 01.07.2016 odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a

dospel k záveru, že kasačnú sťažnosť je potrebné zamietnuť.

20. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Vársava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku. Taktiež sociálna poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch nárast registrácií tzv. „poľských zamestnávateľov“, ktorí prihlásili na povinné sociálne poistenie zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu, ktorých príjem sa pohyboval v rozpätí od 25,- € do 50,- € a pracovná činnosť v rozsahu 4 až 10 hodín mesačne. Sociálna poisťovňa ako inštitúcia príslušná na vykonávanie ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, bola oprávnená preveriť, či nedochádza zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

21. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

22. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie (ods. 4).

23. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z.z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

24. Podľa čl. 2 (1) základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

25. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

26. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

27. Podľa článku 13 (1) (a) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

28. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná

osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

29. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

30. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

31. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

32. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

33. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

34. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

35. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Varšava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa.

36. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej postupoval v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej vykonal v právnu úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č.

987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb.

37. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

38. Kasačný súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp.zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp.zn. 9Sžsk/22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. značkou 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

39. Rozhodnutiu pobočky Sociálnej poisťovne a zhodne aj žalovaného v sporných prípadoch podľa § 20

zákona o sociálnom poistení o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia predchádza skúmanie podmienok na vznik a rovnako na zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti. Správne orgány oboch stupňov pochybili, keď na riešenú právnu problematiku aplikovali výlučne ustanovenie § 20 zákona o sociálnom poistení a vec po hmotnoprávnej stránke neposúdili podľa článku 13 (3) základného nariadenia a článku 16 vykonávacieho nariadenia.

40. Právny názor krajského súdu vyslovený v kasačnou sťažnosťou v napadnutom rozsudku, týkajúci sa zisteného stavu veci čo do preukázania, či S. Z. S. reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky vykonával a tiež čo do miesta podnikania jeho zamestnávateľa, kasačný súd vyhodnotil pre rozhodnutie veci za nadbytočné.

41. Pre posúdenie zákonnosti preskúmaného rozhodnutia bolo posúdenie hmotnoprávnej otázky, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, t.j. či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch. Posúdenie tejto podstatnej otázky podľa § 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia spadá do kompetencie sociálnej poisťovne, ktorá vykonáva sociálne poistenie podľa bydliska žalobcu, ktorým je poľská inštitúcia ZUS. Rozhodnutie žalovaného a jeho pobočky bolo preto predčasné. Z listín založených v administratívnom spise žalovaného ani z jeho vyjadrení existencia dohody podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia preukázaná nebola.

42. Kasačný súd v súlade s § 461 SSP kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

43. V ďalšom konaní je žalovaná viazaná právnym názorom kasačného súdu. Povinnosťou žalovanej bude zväziť postup podľa čl. 16 ods. 3 a 4 vykonávacieho nariadenia alternatívne vyčkat' na určenie uplatniteľnej legislatívy.

44. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3 písm. a/ SSP) v rozsahu 0% z dôvodu, že spolu s vyjadrením nebola predložená plná moc, na takýto úkon právnej služby.

45. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.